

JOAN F. MIRA

“No puc entendre què els hem fet, a ells, a aquests xicots de la pistola i de la bomba que es diuen lluitadors i patriotes, combatents per la llibertat del seu país: què els hem fet, per què han vingut a matar un dels nostres.”

Un dels nostres

Avui que escric aquest paper, ha passat ja una setmana de la mort d'Ernest

Lluch. M'han tocat de prop, com a tothom, morts de pares i de familiars pròxims, d'amics i de persones estimades, el dolor que forma part de la vida. Però mai no havia hagut de rebre la commoció brutal d'un assassinat fredament polític en la persona d'un amic. D'un amic meu, d'un amic del meu país i de la meua gent, d'un amic nostre. No ho puc assimilar, no ho puc encaixar com un colp natural, com una desgràcia, una mort de càncer o de cor, un accident. No puc. Racionalment hauria d'entendre que és el mateix dolor absurd que ha hagut de patir tanta gent, parents i amics de víctimes de totes les violències del món, a Sierra Leone, a Palestina, a Colòmbia, a l'Ulster o a Somàlia. Els amics d'Ernest Lluch no som cap excepció en el monstruós dolor universal que provoquen les més nobles idees quan esdevenen innoble cobertura de la insensibilitat moral dels assassins. O les més absurdes idees, tant se val. Però a mi, i supose que a la major part dels amics de tants anys d'Ernest Lluch a València, aquesta variant del dolor humà no m'havia tocat mai de tan prop. Ningú no pot elegir com a víctima un home com Lluch, planejar fredament la seua mort, decidir i manar que el maten, o esperar-lo i disparar-li les pistoles al cap, i pretendre després que els altres respectem l'assassinat com a part d'una causa patriòtica, d'un alt ideal de llibertat, de la lluita d'un poble oprimat. No pot ser.

Una cosa és la violència universal, els conflictes armats, els enfrontaments, les guerrilles, les guerres, la general desgràcia humana inacabable. Una altra és dir: matarem Ernest Lluch precisament perquè és Ernest Lluch. Precisament perquè és un home de qualitat excepcional, perquè és culte, sensible, humaníssim, amic del poble basc, amic dels bascos patriotes i raonables —que són la immensa majoria—, enemic de la intolerància ideològica i política del nacionalisme espanyol. Perquè és un home impecablement d'esquerres, perquè és un demòcrata radical des del temps de la resistència activa contra la dictadura franquista, perquè tota la vida ha vingut a passar una part de l'any a Sant Sebastià, perquè ha volgut ser ell també part de la millor part del País Basc, perquè ens estima. Per això el matarem. L'esperarem un dia quan torne a casa seua, i li dispararem tranquil·lament dos tirs al cap. Voldria entendre el cervell dels assassins, simplement entendre'l, però no puc.

No puc entendre què els hem fet, a ells, a aquests xicots de la pistola i de la bomba que es diuen lluitadors i patriotes, combatents per la llibertat del seu país: què els hem fet, per què han vingut a matar un dels nostres. Cal suposar que també ens veuen com a enemics a nosaltres, als catalans, als valencians —i Ernest era amb molt bon humor les dues coses, com ho sóc jo quan estic també de bon humor. Deu ser que ens consideren part de l'Espanya hostil, part de la gent que es pot suprimir sense recança ni escrúpols perquè això és simplement causar baixes al camp enemic. Ernest Lluch era un dels nostres en el més íntim i ple sentit de la paraula: un català catalanista, un valencià valencianista, un company de l'antifranquisme, un mestre fundador d'estudis d'economia valenciana, una llarga llista de definicions que el feien nostre i ben nostre. I sí: és veritat, com a certesa o com a metàfora, que ell hauria pogut parlar fins i tot amb els que alçaven la pistola, com va dir la periodista Gemma Nierga.

Que la paraula és l'instrument més alt i més humà, el que haurà de ser el recurs final. Per això és tan hipòcrita, tan odiosa i tan escassament humana l'acció i la reacció de tanta gent, des del president del govern espanyol i el seu vice-president i el seu ministre de l'Interior, fins a la colla de filòsofs, periodistes, columnistes i altres ideòlegs de la victòria. De la victòria seua, és clar, la d'ells, no de la gent com Lluch o com nosaltres.